

Vaardigheid: Communiceren

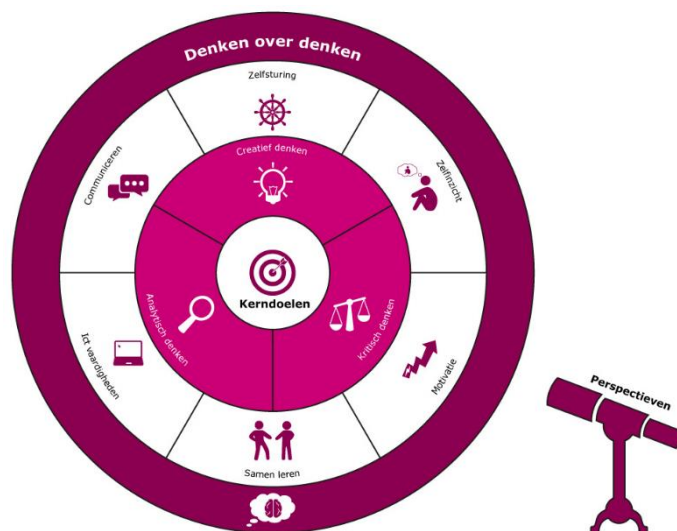

Inhoud

Kader voor ontwikkeling	1
Toelichting en theorie	2
Pedagogische vaardigheden	2
Randvoorwaarden.....	2
Aanpak	2
Algemeen	2
Suggesties voor aanpak.....	3
Leestips voor de leerkracht	4

KADER VOOR ONTWIKKELING

Alle leerlingen hebben in aanleg veel talenten op allerlei gebieden. Dit geldt ook voor hoogbegaafde leerlingen. Talent alleen is echter niet genoeg. Het moet ook ontwikkeld worden. Alleen kennis opnemen is daarvoor niet voldoende. Minstens zo belangrijk is het aanleren van vaardigheden, zodat leerlingen zelf tools in handen hebben om hun leerproces vorm te geven en uiteindelijk hun weg te vinden in de maatschappij van de 21^e eeuw. Een brede ontwikkeling is belangrijk. Om die te stimuleren binnen het onderwijs heeft het SLO het Kader voor ontwikkeling opgesteld. Het model voor dit kader zie je hiernaast. Dit is opgebouwd vanuit de kern: de kerndoelen. Van daaruit wordt de inhoud van de leerstof vormgegeven. De manier waarop kinderen met deze leerstof aan de slag gaan, komt terug in de cirkels daaromheen. De eerste (roze) cirkel geeft weer op welke manieren kinderen over de leerstof na kunnen denken: dit zijn de denkvaardigheden. Alle manieren zijn daarin even belangrijk. Vervolgens geven de onderdelen uit de witte cirkel weer welke vaardigheden leerlingen nodig hebben om optimaal te kunnen leren en later in de maatschappij te kunnen leven. Bij elke (denk)vaardigheid horen doelen die als leerlijn in ParnasSys zijn ingevoerd. Deze doelen gelden voor alle bouwen en zijn daarom identiek ingevoerd voor de onderbouw, middenbouw en de bovenbouw, met per doel de afkorting OB, MB en BB ervoor. Het is een bewuste keuze om dezelfde doelen per bouw in te voeren. De **manier** waarop en de mate waarin een leerling het doel beheerst is per bouw namelijk anders. Per (denk)vaardigheid is er een handelingssuggestie toegevoegd met daarin suggesties voor de leerkracht om de brede ontwikkeling bij de leerlingen te kunnen stimuleren. Deze zijn te vinden onder ‘bronnen’ en kunnen input vormen om in de praktijk aan de slag te gaan.

slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentstimuleren.nl

TOELICHTING EN THEORIE

Bij de vaardigheid communiceren leren leerlingen om hun mening en ideeën in begrijpelijke taal duidelijk te maken en/of te presenteren aan anderen. Bij communiceren hoort ook het actief luisteren naar wat anderen vertellen en er vragen over te stellen. Daarnaast leren leerlingen hoe je feedback geeft en ontvangt.

PEDAGOGISCHE VAARDIGHEDEN

Laat als leerkracht in je doen en laten zien dat je zelf de vaardigheden van communiceren oefent en bij leerlingen aanmoedigt. Concreet kun je dat op de volgende manieren doen:

- Laat (bij bijvoorbeeld een zaakvak) zien hoe je informatie op een begrijpelijke manier kunt presenteren. Gebruik daarbij af en toe ook verschillende media en bijvoorbeeld een PowerPoint.
- Geef ruim de gelegenheid om kinderen vragen te laten stellen als iemand iets presenteert in de groep. Let erop dat de vragen aansluiten bij wat leerlingen hebben gehoord. Stel zelf ook zulke vragen aan leerlingen die iets vertellen.
- Laat aan je leerlingen zien hoe jij actief naar kinderen luistert: hen aankijken, kort verbaal (hummelen) en non-verbaal (knikken) reageren. Complimenteer kinderen die je actief ziet luisteren en vertel dan hoe jij ziet dat ze goed naar iemands verhaal luisteren.
- Geef leerlingen de gelegenheid om elkaar feedback te geven over producten/presentaties. Zorg daarbij voor evenwicht tussen positieve punten en verbeterpunten. Bij 'aanpak' lees je waar je op kunt letten bij het formuleren van feedback.
- Schrijf zelf duidelijk en zonder fouten. Stimuleer dit ook bij leerlingen, naar gelang hun leeftijd.

RANDVOORWAARDEN

Veilige oefenomgeving

Leerlingen vinden met name het presenteren en het ontvangen van feedback vaak spannend, omdat ze zich dan kwetsbaar op moeten stellen. Creëer daarom een veilige sfeer rondom deze momenten en maak het niet te beladen: leerlingen mogen oefenen en fouten maken. Fouten maken hoort bij een normaal leerproces. Het gaat in de eerste plaats om de inspanning die de leerling heeft geleverd en de strategie die de leerling heeft toegepast. Pas daarna gaat het om het resultaat.

AANPAK

ALGEMEEN

Communicatievaardigheden oefenen door opdrachten en vragen:

- Laat leerlingen regelmatig hun werk presenteren. Laat ze daarbij zelf kiezen hoe ze het presenteren, waarbij ze letten op:
 - Past de manier van presenteren bij mij?
 - Past de manier van presenteren bij de doelgroep? (de luisteraars/lezers)
 - Past de manier van presenteren bij het doel van dit moment? (wat wil ik bereiken met de presentatie? Wil ik anderen informeren/motiveren/instrueren/overtuigen...)
- Laat leerlingen regelmatig gesproken en geschreven teksten samenvatten. Dat kan mondeling (wie weet waar het verhaal van vanochtend over ging?) of schriftelijk. Stel daarbij steeds hogere eisen aan de samenvatting. Denk daarbij aan:
 - Komen de belangrijkste zaken terug?
 - Is de samenvatting goed te begrijpen?
 - Is de samenvatting kort en krachtig, maar wel met goedlopende zinnen?

- Bespreek met leerlingen hoe je elkaar op een goede manier feedback geeft: in de eerste plaats op de inspanning die de leerling heeft geleverd (bijvoorbeeld: ik kan zien dat je hard gewerkt hebt, je hebt je echt verdiept in het onderwerp), daarna op de strategie die de leerling gebruikt heeft (je hebt eerst een goede samenvatting gemaakt van wat je wilt vertellen, daardoor wist je goed wat belangrijke punten waren) en als laatste pas op het resultaat (je presentatie was duidelijk en goed te volgen) Oefen dit regelmatig met de leerlingen en bouw het stap voor stap uit.
- Zorg dat in presentatie-opdrachten ook media (een informatief filmpje bijvoorbeeld) en technologie (bijvoorbeeld Powerpoint) terugkomen, zodat leerlingen de mogelijkheid krijgen om media en technologie in te zetten om hun ideeën te communiceren.

Acadin

Op www.acadin.nl vind je een digitale leeromgeving voor talentvolle leerlingen (25% best presterende leerlingen, inclusief hoogbegaafde leerlingen). Acadin helpt leerkrachten deze kinderen te prikkelen met leerstof waar ze hun tanden in kunnen zetten, maar ook met korte opdrachten voor de laatste 10 minuten van de les. De doelen van deze lessen zijn gekoppeld aan dezelfde doelen als de leerlijnen van het kader voor ontwikkeling.

SUGGESTIES VOOR AANPAK

Wat zit er in de doos? (groep 1 t/m 4)

Met deze opdracht oefenen kinderen het presenteren aan anderen. Ze leren hoe ze iets duidelijk kunnen overbrengen.

Zo werkt het:

- Zet een lege doos in de kring met daarin briefjes waar allerlei voorwerpen op staan.
- Laat een leerling naar voren komen en een briefje uit de doos pakken.
- De leerling mag nu aan de klas uitleggen welk voorwerp er op het briefje staat. Maar let op: hij mag de naam van het voorwerp niet noemen!
- De leerling die het heeft geraden krijgt vervolgens de beurt en pakt ook een denkbeeldig voorwerp uit de doos.
- Bespreek achteraf met de leerlingen hoe je ervoor kunt zorgen dat de rest van de klas je zo snel mogelijk begrijpt.

Je kunt de opdracht moeilijker maken door naast het woord van het voorwerp andere 'verboden' woorden erbij te schrijven die de leerling ook niet mag noemen.

Het standwerkerspel (groep 5 t/m 8)

Met deze opdracht oefenen kinderen het presenteren en overtuigen van anderen. Achteraf wordt er geoefend met het geven en ontvangen van feedback.

Zo werkt het:

- Kies twee willekeurige, simpele voorwerpen, bijvoorbeeld een bal en een pen.
- Geef elk onderwerp aan één van de leerlingen.
- De leerlingen mogen nu om de beurt proberen hun voorwerp aan de man te brengen, door hun product zo enthousiast mogelijk te presenteren.

- Laat leerlingen vervolgens stemmen welk product ze willen kopen. Degene met de meeste stemmen is de winnaar van het spel.
- Laat de leerlingen die hebben geluisterd vervolgens feedback geven op beide presentaties. Laat de leerling feedback geven in deze volgorde: eerst op de inspanning die de leerling heeft geleverd, dan op de strategie (manier waarop de leerling het heeft aangepakt) en als laatste pas op het resultaat. Schrijf deze dingen eventueel als geheugensteuntje op het bord.
- Geef de twee leerlingen die hebben gepresenteerd het laatste woord. Wat nemen ze mee van de feedback? Wat hebben ze geleerd?

LEESTIPS VOOR DE LEERKRACHT

Boek 'Presenteren=leuk! Voor kinderen van 9 tot 12 jaar, hun ouders en leerkrachten / auteur: Pauline van Aken / ISBN: 9789085606727 / Prijs: 16,50 EURO / geschikt voor de midden- en bovenbouw

In dit boekje staan allerlei praktische tips om met kinderen een presentatie goed voor te bereiden. Er staan handige voorbereidingsvragen in en voorbeelden van hoe kinderen het kunnen aanpakken. Daarnaast is er veel aandacht voor het omgaan met zenuwen voor de presentatie.

Lespakket 'Discussiëren kun je leren' / auteur: Chantal deken / ISBN: 9789461181480 / Prijs: 60,00 EURO / geschikt voor de onder-, midden- en bovenbouw

Deze bundel biedt een lespakket met vijf compleet uitgewerkte lessen voor de onderbouw, vijf lessen voor de middenbouw en 8 lessen voor de bovenbouw. Met deze discussielessen voor de basisschool leren kinderen om goed naar elkaar te luisteren. Ze leren spreken in het openbaar, hun mening onderbouwen en zichzelf verplaatsen in de ander. Het lespakket is inclusief werkbladen en PowerPoints voor op het digibord.

